

II

(Teatised)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE JA ORGANITE TEATISED

KOMISJON

Komisjoni teatis viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta

(2008/C 14/02)

(Käesoleva teatisega asendatakse varasemad teatised viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi kohta.)

VIITE- JA DISKONTOMÄÄRAD

Ühenduse teostatava riigiabi järelevalve raamistikus kasutab komisjon nii viite- kui ka diskontomäärasid. Viite- ja diskontomäärasid kohaldatakse turumäära indikaatorina eelkõige mitme osamaksena välja makstava abi toetusekvivalendi mõõtmiseks ning intressitoetuse skeemidest tuleneva abi osakaalu arvutamiseks. Samuti kasutatakse kõnealuseid määrasid kontrollimaks vastavust nii vähese tähtsuse abi eeskirjale kui ka grupierandi määrustele.

REFORMI TAUST

Peamine põhjus viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodika uuesti läbivaatamiseks on see, et vajalikud finantsnäitajad ei ole kõigis liikmesriikides, eriti uutes liikmesriikides, alati kättesaadavad ⁽¹⁾. Lisaks on võimalik võlgniku krediivõimet ja tagatise arvesse võttes praegust meetodit täiustada.

Seepärast esitatakse käesolevas teatises läbivaadatud viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetod. Kavandatud meetod tugineb kehtivale korrale, mida tunnustavad kõik liikmesriigid ja mille kohaldamist on mõistlik jätkata. Uus meetod leevendab teata vaid praeguseid puudujääke, on kooskõlas ELi (eelkõige uute liikmesriikide) erinevate finantsüsteemidega ning seda on lihtne rakendada.

UURING

Konkurentsi peadirektoraadi tellitud uuring ettevõtjalt Deloitte & Touche ⁽²⁾ pakub välja kahele sambale — standardmeetodile ja täiustatud meetodile — tugineva süsteemi.

⁽¹⁾ Nimetatud liikmesriikide puhul kohaldatakse praegu viitemäärasid, millest liikmesriigid on ise teatanud ja mis peegeldavad vastavat turukurssi. Kõnealuste määrade arvutamise meetodika erineb liikmesriigiti.

⁽²⁾ Kättesaadav konkurentsi peadirektoraadi veebileheküljel
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/

Standardmeetod

Kõnealuse meetodi puhul avaldab komisjon igas kvartalis baasmäära, mis arvutatakse erinevate tähtaegade — 3 kuud, 1 aasta, 5 aastat ja 10 aastat — alusel ja erinevate vääringute jaoks. Baasmäära arvutamiseks kasutatakse IBORI intressimäärasid ⁽¹⁾ ja küsitud valuutatehingute vahetuskurssi või nende puudumisel riigi võlakirjade intressimäära. Laenu viitemäära arvutamiseks kohaldatakse preemiat, mis arvutatakse laenuvõtja krediitdivõime ja tagatiste järgi. Vastavalt ettevõtja reitingukategooriale (suurtele ettevõtjatele annavad reitingu reitinguagentuurid ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele pangad) kohaldatakse vaikumisi (tavaline reiting ja tavalised tagatised ⁽²⁾) 220 baaspunkti suurust marginaali. Marginaal võib suurenedagi kuni 1 650 baaspunktini kui krediitdivõime on madal ja tagatised on väikesed.

Täiustatud meetod

Kõnealune meetod lubab liikmesriikidel nimetada sõltumatu asutuse, näiteks keskpanga, kelle kohustuseks on korrapäraselt, sealjuures sagedamini kui lihtsustatud meetodi korral, arvutada õiglane intressiviitemäär rohkemate tähtaegade jaoks ja see avaldada. Kõnealust meetodit toetab asjaolu, et võrreldes komisjoniga oleks nimetatud asutus finants- ja pangandusalase teabega hästi kursis ning tal oleks kohene juurdepääs vastavale teabele. Kõnealuse meetodi puhul kinnitaks arvutusmeetodid komisjon ja välisaudiitor. Teatud juhtudel võib kaaluda ka sellest meetodist loobumist.

Nõrgad küljed

Hoolimata mõlema meetodi majanduslikust asjakohasusest, saab siiski välja tuua teatud probleemid:

Standardmeetod:

- ei lahenda uutes liikmesriikides finantsteabe puudumise probleemi ja lisab uusi mitte hõlpsasti kättesaadavaid näitajaid;
- võib seada suurettevõtjad väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest soodsamasse olukorda, sest viimastel pole kas üldse krediidireitingut või on see ebasoodsam (eelkõige teabe ebapiisavuse tõttu võrreldes laenuandjaga). Samuti võib see põhjustada mitmeid vaidlusi seoses preemia arvutusmeetoditega, mida kohaldatakse vastavalt krediitdivõimele ja tagatiste tasemele;
- ei muuda liikmesriikide ülesande täitmist lihtsamaks, eelkõige arvutuste vastavuse kontrollimist vähese tähtsusega abi eeskirjale ja grupierandi määrustele.

Täiustatud meetod:

- võib osutada probleemseks, kui seda kohaldada abikavade suhtes: turumäärade kõikumine võib tegelikult muuta laenukava aluseks oleva määra ja tol hetkel kehtiva viitemäära erinevuse laenuvõtjale nii soodsaks, et mõned meetmed muutuksid riigiabi eeskirjadega kokkusobimatuks;
- määrade kvartaalne kohandamine võib muuta juhtumite käsitlemise keerukaks, sest arvutatud abisumma võib märkimisväärselt muutuda hindamisaja algusest kuni hetkeni, mil komisjoni teeb lõpliku otsuse;
- kõnealune meetod näib olevat ülemäära keerukas ja ei pruugi tagada kõikides liikmesriikides järjepidevat õiglast lähenemist.

UUS METOODIKA

Eespool kirjeldatud probleemide vältimiseks teeb komisjon ettepaneku sellise meetodi kasutamiseks:

- mida on lihtne kohaldada (eelkõige liikmesriikidel vähese tähtsusega abi või grupierandi määruste meetmete käsitlemisel);
- millega tagatakse liikmesriikide ühtne lähenemine, mis kalduks võimalikult vähe kõrvale praegusest praktikast, ja millega lihtsustatakse viitemäärade kohaldamist uute liikmesriikide puhul;
- milles kasutatakse lihtsustatud kriteeriume, mille puhul võetakse üksnes ettevõtja suuruse asemel arvesse äriühingu krediitdivõimet, sest ettevõtja suurus näib olevat liiga lihtsustatud kriteerium.

⁽¹⁾ Pankadevaheline laenuintressimäär rahaturul.

⁽²⁾ Need on juhtumid, kus laenusaja on rahuldav reiting (BB) ja maksejõuetusest tingitud kahju määr jääb vahemikku 31-59 %.

Lisaks võimaldab kõnealune meetod Basel II raamistiku rakendamise tõttu vältida seda, et arvutamismeetod muutub muutuv panganduse ja finantskeskkonnas määramatumaks ja keerukamaks, millel võib olla märkimisväärne mõju nii kapitali jaotusele kui ka pankade käitumisele. Komisjon jätkab nimetatud muutuva keskkonna jälgimist ja annab vajadusel täiendavaid suuniseid.

KOMISJONI TEATIS

Peamine põhjus viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodika uuesti läbivaatamiseks on see, et vajalikud finantsnäitajad ei ole kõigis liikmeriikides alati kättesaadavad. Lisaks on võimalik võlgniku krediitvõimet ja tagatise arvesse võttes praegust meetodit täiustada.

Seepärast võtab komisjon vastu järgmise viitemäärade kindlaksmääramise meetodika:

— Arvutamise alus: ühe aasta IBOR

Baasmäära aluseks on üheaastased rahaturu intressimäärad, mis on kättesaadavad peaaegu kõigis liikmesriikides, kuid komisjon jätab endale õiguse teatud juhtudel kasutada lühemaid või pikemaid tähtaegu.

Kui kõnealused määrad ei ole kättesaadavad, siis kasutatakse kolmekuulisi rahaturu intressimäärasid.

Usaldusväärsete või samaväärsete andmete puudumisel või erandjuhtudel võib komisjon tihedas koostöös asjaomase liikmesriigiga (asjaomaste liikmesriikidega) ja tuginedes põhimõtteliselt asjaomase liikmesriigi keskpanga andmetele määrata kindlaks muu arvutamise aluse.

— Marginaalid ⁽¹⁾

Vastavalt asjaomase ettevõtja krediitdireitingule ja pakutavatele tagatistele ⁽²⁾ kohaldatakse üldiselt järgmisi marginaale:

Laenumarginaalid baaspunktides			
Reitingukategooria	Tagatised		
	Suured	Tavalised	Väiksed
Kõrge (AAA-A)	60	75	100
Hea (BBB)	75	100	220
Rahuldav (BB)	100	220	400
Madal (B)	220	400	650
Nõrk/finantsraskused (CCC ja madalam)	400	650	1 000 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ See ei piira päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat abi käsitlevate erisätete kohaldamist, mis on sätestatud ühenduse suunistes raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta, ELT C 244, 1.10.2004, lk 2-17, eelkõige punkti 25 alapunktis a, milles viidatakse intressile, „mis on vähemalt võrreldav heas majanduslikus olukorras olevatelt äriühingutelt võetava intressiga ja eelkõige komisjoni poolt vastuvõetud viiteintressiga”. Seega kohaldatakse päästmiseks antava abi suhtes ühe aasta IBORit, mida on suurendatud vähemalt 100 baaspunkti võrra.

Tavaliselt lisatakse baasmäärale 100 baaspunkti. Seda kohaldatakse laenude suhtes, mida antakse i) ettevõtjatele, kellel on rahuldav reiting ja suured tagatised, ning ii) ettevõtjatele, kellel on hea reiting ja tavalised tagatised.

⁽¹⁾ Uuringust tuleneb, et marginaal on laenu tähtjast suuresti sõltumatu.

⁽²⁾ Tavalisi tagatise tuleb mõista tagatise tasemenähtuse, mida finantseerimisasutused nõuavad tavaliselt oma laenude tagamiseks. Tagatiste taset saab mõõta maksejõuetusest tingitud kahju määrana, milleks on oodatav kahju võlgniku laenu riski protsendina, arvestades tagatistest ja pankrotivarast saadavaid summasid; järelikult on maksejõuetusest tingitud kahju määr pöördvõrdeline tagatiste väärtusega. Käesolevas teatistes eeldatakse, et suurte tagatiste korral on maksejõuetusest tingitud kahju määr väiksem kui 30 % või sellega võrdne, tavaliste tagatiste korral jääb maksejõuetusest tingitud kahju määr vahemikku 31 % kuni 59 % ning väikeste tagatiste korral on maksujõuetusest tingitud kahju määr suurem kui 60 % või sellega võrdne. Täpsema ülevaate saamiseks maksejõuetusest tingitud kahju määrast vt Basel II: kapitali mõõtmise ja kapitalinõuete rahvusvaheline lähendamise: läbivaadatud raamistik — terviklik versioon (*Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework — Comprehensive Version*), <http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>

Kui laenuvõtja kohta puuduvad andmed varasemate laenude ja nende tagasimaksmise kohta või tal ei ole bilansile tuginevat krediidireitingut (näiteks teatavad eriotstarbelised või tegevust alustavad ettevõtjad), tuleks baasmäära suurendada vähemalt 400 baaspunkti võrra (sõltuvalt tagatistest) ning marginaal ei tohi kunagi olla madalam emaettevõtja suhtes kohaldatavast.

Krediidireitinguid ei pea andma reitinguagentuurid — riiklikud reitingusüsteemid ja pankade kasutatavad kahjumäärasid kajastavad reitingusüsteemid on samaväärselt tunnustatud ⁽¹⁾.

Eespool esitatud marginaale võidakse turuolukorra arvessevõtmiseks aeg-ajalt läbi vaadata.

— Ajakohastamine

Viitemäära ajakohastatakse igal aastal. Seega arvutatakse baasmäär eelmise aasta septembris, oktoobris ja novembris kehtinud ühe aasta IBORi alusel. Kõnealune kindlaksmääratud baasmäär kehtib alates 1. jaanuarist. Viitemäär ajavahemikuks 1. juulist 2008 kuni 31. detsembrini 2008 arvutatakse erandkorras 2008. aasta veebruaris, märtsis ja aprillis kehtinud ühe aasta IBORi alusel ja selle suhtes kohaldatakse järgmist lõiku.

Võttes lisaks arvesse märkimisväärseid ja äkilisi kõikumisi, ajakohastatakse kõnealust määra alati siis, kui kolme eelneva kuu alusel arvutatud keskmine määr erineb kehtivast määrast rohkem kui 15 % võrra. Selline uus määr kehtib alates arvutuses kasutatud kuudele järgneva teise kuu esimesest päevast.

— Diskontomäär: nüüdispuhasväärtuse arvutamine

Viitemäära kasutatakse ka diskontomäärana nüüdisväärtuse arvutamisel. Selleks kasutatakse üldiselt baasmäära, mida on suurendatud 100 baaspunkti suuruse kindla marginaali võrra.

— Käesolev meetodika hakkab kehtima alates 1. juulist 2008.

⁽¹⁾ Kõige enam kasutatavate krediidireitingu mehhanismide võrdlus on näiteks kättesaadav Rahvusvaheliste Arvelduste Panga töödokumendi nr 207 tabelis 1:
<http://www.bis.org/publ/work207.pdf>